

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Č. j.: 063 188/98-2500
Signatura: bf3cs101

Inspektorát č. 6
Okresní pracoviště Louny

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Škola / školské zařízení: Základní škola Žatec
nám. 28. října 1019, 438 01 Žatec

IZO: 061 357 120

Ředitel školy / zařízení: Mgr. Josef Domanický

Zřizovatel: Město Žatec

Příslušný školský úřad: ŠÚ Louny

Termín inspekce: 11. – 13. 11. 1998

Inspektoři: Mgr. Vlastimil Řebec, Mgr. Vladimír Bečvář

Předmět inspekce: Posouzení činnosti školy ve vybraných částech dle § 18 odst. 3, 4 zákona č. 564/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů (zákona č. 139/1995 Sb.):
Podmínky a průběh vzdělávání

Označení dokladů a ostatních materiálů, o které se zjištění opírá: Výroční zpráva za školní rok 1997/98, kontrolní záznamy vedení školy, rozvrh školy, řád školy, beseda se žáky 9. ročníku, řízený rozhovor s ředitelem školy, hospitace při vyučování a rozbor prací žáků /čtvrtletní kontrolní práce a diktáty/, prohlídka zařízení školy.

ZJIŠTĚNÉ SKUTEČNOSTI A JEJICH HODNOCENÍ

1. Hodnocení materiálně-technických podmínek výchovně-vzdělávací činnosti

V letošním školním roce je na škole 16 kmenových tříd a 2 pracovny /chemie – fyziky, informatiky/. Dále je využíváno: dílen, tělocvičny, hřiště, knihovny a kuchyňky. Materiální vybavení je dostačující. K dispozici je moderní audiovizuální technika /plánováno je její další pravidelné doplňování/, dostatek pianin /1 křídlo/, medirexů, meotarů, i řada pomůcek pro názornou výuku v pracovně fyziky. 9 počítačů, které jsou pro skupinovou práci využívány, bude postupně rovněž rozšířeno do počtu 15. Mimořádně bohatá je nabídka CD a CD-ROM /ze všech základních předmětů/. Vyučující mají i bohatou zásobu jiného zaměstnávacího materiálu pro diferenciovanou a individuální péči o žáka. Kabinety jsou vyhovující, přehledné a funkčně vybavené. Pouze v kabinetu I. stupně se objevuje řada zastaralých pomůcek, které budou roztříděny. Na druhé straně je nutné konstatovat, že vyučující na obou stupních si vyrábějí pomůcky sami /kartičky, tabulky, přehledy atd./. Bohatě je využíváno kopírky /různé mapky, grafy, vědomostní

kvízy atd./ . Bohatě zásobena je školní knihovna, která je žákům dvakrát týdně pravidelně k dispozici. Učitelé jsou využívány celé sady knih k doporučené četbě i různé slovníky. Předností knihovny je její vybavení lavicemi a židlemi, což umožňuje i její přímé využití v rámci výchovně-vzdělávacího procesu.

Celkové vybavení nábytkem je vyhovující.

Hodnocení: *Materiálně-technické podmínky školy lze vzhledem ke sledovaným předmětům hodnotit jako nadprůměrné.*

2. Hodnocení psychohygienických podmínek

Škola je spádovou školou nejen pro děti ze sídliště města Žatec, ale rovněž pro 85 dětí ze 16 obcí /případně osad/: Bezděkov, Břežany, Čeradice, Dobříčany, Holedeč, Libočany, Líčkov, Nové Sedlo, Sedčice, Staňkovice, Stroupeč, Tvršice, Větrušice, Záhoří, Žaboliky a Žiželice. Skladba rozvrhu a rozvržení přestávek respektují věkové zvláštnosti žáků a odpovídají i vyhlášce MŠMT ČR 291/91 Sb. § 9 odst. 1, 2, 3. Právě s ohledem na dopravní obslužnost je minimalizováno odpolední vyučování /pouze I. stupeň, a to v úterý a čtvrtek/.

Centrální pitný režim je zajištěn prodejem krabičkového prodeje nápojů s různými příchutěmi /na živnostenský list zajišťují 2 učitelky/.

Prostory školy jsou udržovány v čistotě, sociální zařízení odpovídá stanoveným požadavkům /hygienické potřeby jsou ve třídách/. Výrazným pozitivem je estetická výzdoba chodeb /především přízemí a první patro/, kde je nejen využito výtvarných prací žáků, ale i regionálních a vlasteneckých motivů. Kladně lze hodnotit i počet živých květin, které pomáhají posílit sympatickou a radostnou atmosféru školy. Nutno však podotknout, že tato atmosféra absentuje v některých třídách vyššího stupně /působí cize, studeně, postrádají identitu třídního učitele a jeho práce/.

Hodnocení: *V doporučení se objeví potřeba výraznějšího zviditelnění práce některých třídních učitelů vyššího stupně v jejich kmenových třídách. Celkově lze však konstatovat, že psychohygienické podmínky vytvářejí pozitivní prostředí pro efektivitu výchovně-vzdělávacího procesu.*

3. Hodnocení personálních podmínek

Včetně ředitele školy a jeho zástupce vyučuje na škole 23 učitelů, z nichž je jich 21 odborně i pedagogicky způsobilých. Z tohoto počtu jich 8 vyučuje na částečný úvazek /mezi nimi 5 důchodců/. Největší problémy jsou se získáváním mladých a odborně i pedagogicky způsobilých učitelů na nižším stupni. Z pěti důchodců zde vyučují tři. Pedagogická způsobilost činí 91 %. Dvě vyučující cizího jazyka mají sice státní zkoušku, ale pro výuku na ZŠ jsou pedagogicky nezpůsobilé.

100 % pedagogicky odborně se vyučují tyto předměty: český jazyk, německý jazyk, chemie, zeměpis a praktické činnosti. Výuka matematiky, přírodopisu a hudební výchovy je po stránce odbornosti 75%.

Hodnocení: *Přes některé běžné problémy /počet důchodců na nižším stupni, výuka cizích jazyků/, lze personální podmínky hodnotit jako dobré. Pozitivně lze hodnotit snahu ředitele školy zajistit dvěma pedagogicky nezpůsobilým učitelkám cizích jazyků dálkové studium.*

4. Plnění učebních osnov

Učební plány jsou 100% plněny. Na škole se vyučuje podle vzdělávacího programu Základní škola, od 8. ročníku dobíhá rozvolněné učivo podle Organizačních pokynů MŠMT ČR na školní rok 1998/99.

V rámci volitelných předmětů je nabízeno: Informatika, Člověk a příroda, Výtvarná činnost a Ekologie.

Hodnocení: Osnovy jsou plněny.

5. Hodnocení z hlediska kvality vyučování

I. stupeň

Hospitováno 9 hodin /Čj – 3x, M – 3x, Aj – 1x, Nj – 1x a vlastivěda/. Všechny hospitované hodiny byly po formální stránce pečlivě připraveny /tabule, pomůcky z kabinetu i vlastnoručně vyrobené/, žáci střídali přímou činnost se samostatnou prací. Žáci měli dostatek zaměstnávacích úkolů a materiálů, hodiny byly výrazně efektivní. Žáci měli o výuku živý zájem, pracovali s chutí, atmosféra ve třídách byla dobrá. V některých hodinách, kde bylo vysoké tempo frontální práce, docházelo u některých žáků k poklesu pozornosti, jejich zvýšené únavě a následné absenci spolupráce s vyučujícím. Zápisy v sešitech a domácí úkoly nejsou diferencované. Jejich frekvence a rozsah jsou přiměřené věku žáků, viditelná je však nepravidelnost kontroly. Frekvence známek v žákovských knížkách není pro objektivní informovanost rodičů vždy dostačující. Přes jmenované nedostatky lze 5 zhlédnutých hodin hodnotit jako spíše nadprůměrných, jednu jako vynikající a 3 jako průměrné. Žádná hodina nebyla podprůměrná.

II. stupeň

Hospitováno 10 hodin /Čj – 1x, Nj – 2x, Aj – 1x, D – 2x, Z – 1x, Fy – 1x, Vv – 2x/. V sedmistupňovém hodnocení byly 4 hodiny hodnoceny jako vynikající /zcela mimořádné, příkladné/, 4 jako spíše nadprůměrné /dílčí pozitiva nad běžnou úroveň/ a 2 jako průměrné /pozitiva a negativa zhruba v rovnováze/.

Všechny hodiny se vyznačovaly svědomitou přípravou. Žákům byl vždy úvodem oznámen jejich cíl. Odlišnosti se projevily v efektivitě výuky, v zapojení žáků do vyučovacího procesu, v jejich motivaci a následné aktivitě. V některých hodinách se žáci mohli aktivitou “přetrhout”, v jiných odváděli pouze “solidní práci”. Ve vynikajících hodinách byly střídány formy činnosti, pracovalo se ve skupinách, frontálně i individuálně, žáci se hlásili, odpovídali v celých větách, pracovali s vyučujícím, zúčastnili se objevování nového, prokazovali nejen dobré znalosti, ale i schopnost vlastního myšlení, vlastní úvahy. Ve většině hospitovaných hodin bylo využito dialogu, vyučující propojovali opakování dosavadních znalostí s látkou novou, motivovali žáky vhodnou soutěží, vzdělávacím rebusem /český a anglický jazyk, výtvarná výchova/, aktivizovali názornými a vzorně připravenými pokusy /fyzika/, vhodnou nahrávkou /cizí jazyky/, využitím mezipředmětových vztahů /zeměpis, dějepis atd./ i neustálým prolínáním praktických zkušeností nebo poznatků s probíraným učivem /český jazyk, cizí jazyky, výtvarná výchova, fyzika/. Na škole je maximálně využíváno kopírky /grafy, doplňovací otázky, zajímavé soutěže, mapky/. Vyučující měli zásobu pomůcek z kabinetů i z vlastních zdrojů /mapy, historické a fotografické dokumenty, ukázky z knih, materiály z časopisů a novin, regionální zajímavosti atd./.

Pozitivem druhého stupně je, že většina učitelů pravidelně kontroluje sešity a dokáže povzbudit kladnou poznámkou nebo pochvalou. I “nečeštináři” dokáží opravit hrubou chybu! V kontrolovaných písemných projevech žáků bylo vidět, že většina vyučujících neopravuje nahodile, povrchně a neefektivně vzhledem k vzdělávacímu cíli.

Hodnocení: Úroveň výchovně-vzdělávacího procesu je na škole výrazně nadprůměrná. Celá řada metodických pozitiv vede k efektivitě vyučovaných hodin. Některá negativa /převaha frontální výuky v některých hodinách I. stupně, stereotypní výuka cizího jazyka u pedagogicky nezpůsobilé učitelky/ toto pozitivní hodnocení zásadně nenarušují. Většina učitelů odvádí dobrou, zodpovědnou a kvalitní práci.

6. Hodnocení z hlediska výsledků vyučování /např. rozvoje osobnosti, utváření všeobecné kulturnosti, osobnostních kompetencí, hodnotových orientací a postojů .../

Během všech zhlédnutých hodin se výrazně projevila důvěra žáků k vyučujícím: nepůsobili sevřeně, stísněně, bázlivě nebo vystrašeně. Atmosféra na hodinách byla většinou přátelská, motivující k efektivní radostné práci. Na I. stupni v některých hodinách tato aktivita s narůstajícími minutami slábla, a proto bylo třeba použít vnější motivace, povzbuzování nebo napomínání. Kontrolou notýsků a žákovských knížek bylo zjištěno, že frekvence pochval je nízká. Někteří vyučující písemnými pochvalami, na rozdíl od poznámek, šetří. Dokazuje to i tabulka výsledků klasifikace za uplynulé dva školní roky, kdy v záznamech z pedagogických rad byly jen jednou vyčísleny pochvaly na vysvědčení.

	1. pololetí 1996/97	2. pololetí 1996/97	1. pololetí 1997/98	2. pololetí 1997/98
Žáků celkem	377	376	366	367
Prospělo	317	335	296	316
Prospělo s vyznamenáním	20	19	28	24
Neprospělo	40	32	42	27
Pochvaly	–	27	–	–
Důtky TU a ŘŠ	39	39	52	62
I. stupeň z chování	15	25	15	16
II. stupeň z chování	7	9	7	13
Neomluvených hodin	1146	2034	1288	2016

Z tabulky jednoznačně vyplývá, že prospěch v pololetí je vždy “tvrdší” než na konci roku a výchovná opatření i snížené známky z chování naopak přibývají, což dosvědčuje, že se v pololetí míjejí účinkem. Také počet žáků, kteří musejí dělat koncem srpna opravné zkoušky je vysoký. Žáci zkoušky obvykle úspěšně složí, i když o jejich pracovním úsilí během prázdnin lze pochybovat.

V devátých třídách proběhla řízená beseda s inspektorem. Žáci živě reagovali, nebáli se otevřeně odpovídat, vyjádřit svůj kritický názor a srozumitelně formulovat své postoje.

Celá řada otázek prokázala, že se okolo sebe dovedou dívat, pozorovat a hodnotit. Jsou schopni i sebekritiky a upřímného přiznání, že jsou to právě oni, kteří přispívají k nedobré atmosféře hodiny a ke zpětným reakcím učitelů. Jejich otevřená kritičnost je pozitivní tím, že svědčí o jejich hledání správné cesty při první konfrontaci naučených společenských pravidel se skutečností. Nejotevřeněji a nejaktivněji se vyjadřovali žáci, jejichž žákovské knížky byly plné negativních poznámek. Znovu se projevilo, že budoucí osobnosti se tvoří z problémů, ze střetů, a ne z jedniček, které získaly odříkáváním naučených frází. Důvěru a úctu získává učitel, který je pedagogicky a lidsky vyzrálý, který dovede nejen poručit, ale i naslouchat. V besedách byl několikrát zvýrazněn význam třídního učitele při růstu žákovy osobnosti i důvěry v dospělé a školu.

V doporučení se objeví nutnost doplnění vnitřního řádu školy právě o tuto možnost projevit se, reagovat, vyjádřit svůj názor v důvěře, že za to nebude trestán. Většina učitelů školy toto žákovy právo respektuje, ale absence tohoto "zakotvení" v řádu školy nepřispívá k systematické a cílevědomé práci nejen třídních učitelů, ale všech pedagogů školy. Na škole bylo již v této oblasti hodně uděláno, je proto třeba dokončit začaté /i v pedagogických radách se hovořilo o žákovském parlamentu/. Chování žáků během inspekčního vstupu zaslouží maximální uznání a přesvědčilo, že škola dozrála k neformální demokratizaci vztahu učitel – žák i opačně.

Hodnocení: Ve většině hospitovaných hodin se výrazně projevila snaha vyučujících rozvíjet žákovy osobnost, posilovat jeho hodnotové orientace i postoje směrem k pochopení vlastní zodpovědnosti za kvalitu demokratického vztahu učitel – žák i demokratizaci života školy. Žáci se nebojí vyjádřit svůj názor a přesně formulovat svou myšlenku.

ZÁVĚRY

Sledované body OI modulu B potvrdily nezastupitelnost městské školy, která je současně spádovou pro 16 okolních vesnic /osad/. Klasická velikost školy /nejedná se o megalomanskou stavbu bývalého režimu/ umožňuje dostatek možností i prostoru pro systematickou a cílevědomou výchovně-vzdělávací činnost. Vztah učitel – žák není odcizený a omezený pouhou vyučovací jednotkou: oba subjekty jsou ve styku průběžně po celý školní den. Sborovna i ředitelna jsou místy, které jsou žákům dobře známy a kam přicházejí se všemi svými problémy jako ve vlastní rodině.

Jednotlivá negativa, která se během inspekční kontroly objevila, nevyklučují hodnotit výchovně-vzdělávací proces na škole jako spíše nadprůměrný. Žákova osobnost má dostatek prostoru pro vytváření hodnotových orientací a postojů, pro systematický růst směrem k chápání vlastní zodpovědnosti v rámci demokratizace života školy.

Doporučení

- ⇒ Zvýšit pedagogickou pomoc pedagogicky nezpůsobilým učitelkám cizích jazyků.
- ⇒ Doplnit vnitřní řád školy směrem k již realizované demokratizaci vztahu učitel – žák i k právům dítěte svobodně vyjádřit svůj názor ke všem otázkám, které se ho týkají.
- ⇒ Realizovat dlouhodobě diskutovanou činnost žákovského parlamentu.
- ⇒ Na poradách neustále připomínat problematičnost a neúčelnost frontálních hodin, které snižují aktivitu žáka.
- ⇒ Zvýšit frekvenci známek v žákovských knížkách /především I. stupně/.
- ⇒ Na I. stupni zlepšit práci s chybou /domluvit na metodickém sdružení/.
- ⇒ Zaměřit kontrolu na práci třídních učitelů /identita kmenových tříd/.

